

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Mindennemű, akár a szerkesztőséget,
akár a kiadóhivatalt illető küldemény
a főiskolába címzendő.

Megjelenik: havonként háromszor.

Felelős szerkesztő:
KUN BÉLA.

Főmunkatárs:
SIPOS BÉLA.

Kiadóhivatal főnöke:
INCZE ZOLTÁN.

Előfizetési ár:

Egész évré 3 frt, félévre 1 frt 50 kr,
negyedévre 75 kr.

Egyetemi és akadémiai hallgatóknak, közép-
iskolai tanulóknak és önképzőköröknek egész
évre 2 frt, félévre 1 frt.

Egy szám ára: 10 krajcár.

Fazekas Mihály.

Április 17-én ünnepélyesen leplezi le a Csokonai Kör azt az emléktáblát, melylyel Fazekas Mihálynak, a Ludas Matyi szerzőjének emlékét óhajtja megtisztelni, maradandóvá tenni. Mikor a Csokonai Kör a „**Debreceni Kör**“ egyik tagjának emlékét ily kegyeletesen felujtja, szent kötelességünk, hogy mi is áldozzunk pár sort ama férfi emlékének, ki az ujjá születés korszakában nemes hévvel, összes tudásával a magyar irodalom szolgálatába állott, s a felvilágosodás fáklyáját magasan lobogtatá. Szent kötelességünk megmutatni, hogy a Debreceni Magyar Irodalmi Önképző Társulat — hiven a mult tradícióihoz — ápolja nagyjainak emlékét, hálásan emlékezik meg arról, ki az irodalom zsenge korában, bátor, lelkes munkás volt.

Fazekas Mihály nem dicsekszik Zrinyi, Gyöngyössy, Csokonai hírnevével. Tehetsége nem volt oly hatalmas, alkotásaiban nem volt meg az a poetai erő, mely a *nagy* melléknévvel ruházta volna fel, de lelkes működésével mindnyájunk becsülését, tiszteletét kivívta.

A sivár nemzetietlen kor után kettős értéke van működésének és munkáinak, mert az irodalmi becs mellett ott tündököl a nemzeti érzület is, mely egész működését jellemzi. Magyar ember ő tetőtől talpig, érzésben, gon-

dolkozásban, s nemzeti érzületéből nem enged egy jottát sem. Buzgó tagja a Debreceni Irodalmi Körnek, de azért a rosszakarát sem foghatja reá, hogy ósdi világnézetek mellett foglal állást, mert munkáit egytől-egyig a szabad szellem lengi át. Ő az első, ki Ludas Matyi-jában — mely nevét legismertebbé tette — irodalmi támadást intéz a jobbágyságot eltipró földesuri önkény ellen, s az egyéni szabadságot lelkesen védelmezi. Az a hexameterekben pattogó vig história fontos művelődés történeti adata a nemzetnek, s tanubizonyossága Fazekas Mihály gondolkodó lelkesületének, nemesen érző szívének. Mert az az ember, ki majd félszázaddal a jobbágyság felszabadítása előtt, bátran ki meri mondani, hogy a nemzet egyik ősi intézménye, a nemesi rendszer, nem felel meg a kor kívánalmainak, hátrányára van a nemzet biztos előhaladásának, s a haladás helyett a sülyedésbe vezet, feltétlenül megérdemli mindnyájunknak igazi háláját, elismerését.

Felvilágosodott ember, poeta, tudós és katona volt egy személyben, pedig ez a négy dolog ritkán egyesül egy emberben. Ő megálta egyeztetni ezt a négy tulajdonságot, s mindegyikkel külön-külön nemzete javáért, nemzete boldogulásáért munkálkodott.

Dalai meleg kedélyt árulnak el, *Füvészkönyve* széles látkörű természetbúvárta vall. Mily szépen zengi Nyári esti dalában:

„Mig az este biborozza
A lement nap hajnalát
Mig az éj becsillagozza
Szétteríti fátyolát,
Addig a meny földre hinti
Balzsamának harmatit
S uj erővel áldva inti
Uj örökre állatit.

Ludas Matyi furesa históriájában is megvan a költői alakító képesség, s humora pedig korában páratlan, egészséges, jellemző.

Diószegi Sámuellel pedig hasznos munkát végzett, mikor a sokáig nagy tekintélynek örvendett Fűvészkönyvet elkészítette, mert ezzel meg a magyar tudományos irodalomnak adott egy értékes és becses munkát.

Kevesebb működésért, kevesebb érdemért is dicsőítenek manapság embereket, félannyi munka, félannyi produktum ismertté tesz és tett már egy egy nevet. Méltán illeti meg hát az elismerés, a kegyelet Fazekas Mihály emléké, s midőn a Csokonai Kör, nemes intencióktól vezéreltetve, márványba véseti nevét, s azt szülőháza helyére illeszti, a kegyelet és

elismerés koszoruját mi is letesszük emléke elé, mely az egész Magyarországon, de különösen Debrecen városában fenn fog maradni mindörökké, s ha szerényebben is, de együtt fog ragyogni a nagy dalnok Csokonai Vitéz Mihály emlékével.

S. B.

Domokos Lajos emlékezete.

Irta: Balogh Béla.

(Vége.)

Domokos éles szeme belátott a jövőbe; mindinkább érezhetővé vált a latin nyelvű tanítás nehézsége; a tudományok mondhatni tengődésre voltak kárhóztatva, s a szellemi kincsek a laikusok számára hozzáférhetetlenek voltak. — Ha más nemzetek fiai anyáiktól tanult nyelvükön társalogtak műzsáikkal, miért volt ez áldás megtagadva a magyartól, miért nehezedett rá átoksúlyként egy rég letűnt kultúra rég kihalt nyelve? Országos törvény szolt a magyar nyelvű tanításról; miért marad a törvény papirosan az országban mindenütt? — Domokos lelkében megérlelődött az eszme s kételyeinek, aggodásainak kifejezést adva az 1797. évi tavaszi egybázkerületi közgyűlésen, április 24-én

TÁRCA.

Utóhangok.

Hajlongó rózsató fakadt kis kertemben,
Szivem melegével ápoltam, neveltem.
Sok-sok bimbót hozott s köztök a legszebbet,
— Gyöngye szirma ép' hogy fesledezni kezdett, —
Különvettem ... rája csókomat leheltem,
Aztán hogy, — miért nem, — oda nyujtám neked,
Talán csak megszánod,
Mig kinyíl egészen, meg-megöntözgeted.

S szegény árva bimbót te a földre dobtad,
Legszebb feslésében lábaddal tiportad!
... Nehéz búbánatban hervadoz azóta
Hajlongó rózsatóm mindenik bimbója ...
Kertem királynéját ha elhervasztottad,
Többi árva virág, szegény hogy is nyílna?
— Alig festlik félig,
S a legszebbik után lehull mind a sirba.

E virág-sirhalom óh mi drága nekem!
... Siratlak, siratlak szép gyönyörűségem,
Siratlak, siratlak tépett rózsaszálom,
Hozzád füzөгетtem annyi édes álmom,
S most a romján állok, kifosztva, szegényen,
Mint ki bimbót s vele egész tavaszt temet,
Temetem, temetem
Legszebb rózsabimbóm: legszebb reményemet ...

S ezt mind ... mind te tevéd. Ajkad mosolyára
Feslett föl szivemben a remény rózsája ...
Mért is mosolyogtál? Óh mért is biztattál,
Ha csak muló mosolyt s szívet nem adhattál?
Mért hozál ébredést szivem szép álmára?
Mért riasztottál föl? Könnyörtelen kézzel
Rózsás ábrándimnak
Tündérpálotáját mért romboldál széjjel?

Képzelt menyországból a való pokolba
Mért dobtál egyszerre? Hát sajnáltál volna
Szép reményeimnek rózsaderdejéből
Csak egy kis virágot nyujtani, — emlékül?

indítványt terjesztett be a magyar tannyelv behozatala tárgyában. — Így szól a j. könyv: „Felolvasódván az itt lévő Collegiumban tanító Tiszteletes Professor Uraiméknak Írása, melyben előadják azokat a tudományokat, amelyeket a mult iskolai félesztendőben tanítottak: ennek alkalmatosságával Domokos Lajos ur felhossa Tiszteletes Professor Uraiméknak arról való emlegetődzését, hogy akár-mely világos — Deáksággal is igyekeznek élni a tanításban: úgy tapasztalták — hogy — sokan, — a dolgokat vagy meg sem fogják, vagy pedig nem eléggé értik, — és — emiatt a tanításban úgy, amint kívánnák, — nem haladhatnak.“ — Egyhangú lelkesedéssel fogadták el az indítványt, s végzésbe jött: „hogy Tiszt. Professor Uraimék a közelebbi május első napján kezdődő iskolai esztendőből fogva, átaljában mindenféle tudományokat magyar nyelven tanítsanak.“ — Ime ezek azon szavak, azok a holt betűk, melyek megelevenedve hirdetik, zúgják a magyar nyelv diadalát. — Meg volt törve a fagy, mely megdermesztve tartá nemzeti kincsünket, keletről hozott, évezredek viharait kiállott drága örökségünket, édes anyanyelvünket.

Szét volt szakítva a bilincs, melyet hosszú évszázadok érekeze rakott tanárookra, tanulókra, e főiskola gyermekeire. S ez az egy tény is, egyike volt az események ama hosszú sorának, mely föl-

építé a nemzeti irodalom pantheonjának dűledézö és mohosodó falait.

Tisztelet, nem tisztelet, de hódolat Domokosnak; boruljunk le a nagy férfiú teremő és alkotó szelleme előtt, mert övé a nagy nap dicsősége. — Azóta egy század enyészett el az örökkévalóságba; s ez a századik év azt mondja nekünk: állítsuk meg egy pár pillanatra az idők folyását, tekintsünk a multba s emlékezzünk Domokosról. — Most van száz éve annak, hogy fölhangzott a tantermek falai között a magyar szó, s méltó diadallal foglalta el helyét, melyet addig elfoglalva tartott a classicusoknak bár örökszép, ragyogó, de előre törni akaró nemzeteknek éltet nem adó nyelve. — Egy félszázaddal előzte meg városunk a pesti egyetemet.

Korszakalkotó tény ez főiskolánk történetében; egy letűnt régi kornak határköve: s egy pezsdülő ifju élet tavasza. Természetes kifolyása az általános nemzeti ébredésnek, irodalmunk ujjaszületésének, a nemzeti genius diadalának. — Kezeink között a sárgult okmány: hadd beszéljen nekünk régi törekvésekről, régi törekvések dicső győzelméről.

* * *

Domokos még egy más téren is feledhetetlenné tette nevét az utókor előtt. — Ő a főiskola regene-

*Hát az is sértene, ha redő gondolva
Koszorut kötöznék olykor fejed körül
Szebb korról beszélő
Élő virágokból, élő emlékekből?!*

*Azt hívé, ily módon kiölöd szerelmem,
Óh csak megsebezted s az irt rá hol leljem!
Mivel gyógyítgassam, ha sajtva feltámad,
Mivel csitítgassam, ha felsir utánad?
— A régi gyógybalzsam nincs meg már szivemben.
Igen! ezt öled ki, ezt vedd el tőlem:
Szép bizodalمامat
Veled átálmodott, mosolygó jövőben!*

*... De hát így akartad... Bár szivem feljajdul,
Ne tudj te tégedet sirató sóhajrul.
Hadd legyek én vándor rengeteg vadonban,
Ki soh'sem olthatom el égető szomjam,...
Ne intsen hát felém zöld ág se multambul...
S mint bolygó, — nap körül: égi büv-körödbe
El soh'sem érhetve
Hadd bolyongjon lelkem örökre... örökre...*

*S merre csak te még el, legyen áldva nyomod,
Tavasz nyiladozzon, rózsák fakadjon ott!
Felejtsd el nyugalmad felzavaró vágyam,
Bocsásd meg, hogy tőled lehet'lent kívántam...
Szép álomból kelve, ne lelj omló romot,
S ha a te reményid rózsája fesel ki,
Legszebbik bimbáját
Könyörtelen kézzel ne tépje szét senki!...*

—1.

Tógyer tragédiája.

Írta: Sipos Béla.

Nem volt olyan tehénpásztor Meziádtól tizenöt mértföldnyire sem, mint az erős Tógyer. Bátor, eszes, kitartó, hozzá meg a Meziád vidéki oláh fáták eszményképe. Más jámbor oláh pásztort holtra ijesztett egy-egy erdőkben csatangoló farkas, megfutamított a havasi mackó távoli bömbölése is, erős Tógyer azonban szembe nézett a veszedelemmel s a meziádi szalmás kunyhó két kis szobáskájában

ratora, egy új szaknak, a jogakadémiának mondhatni megteremtője. — Tovább fejleszteni, előbbre vinni a létezőt: szép dolog; de semmiből alkotni meg egy intézményt: hervadhatatlan dicsőség, mely méltán köríti örökzöld borostyánnal a hős homlokát.

Az országban már több ponton virultak a kir. jogakadémiák; — Debrecen még érintetlenül állott. — A korszellem sürgető szava hangzott, hogy jogakadémiát Debrecennek is; s ki volt ismét, ki megértette a korszellemet, ki a haladás bajnoka gyanánt lépett föl ismét: Domokos. — Övé az érdem oroszlán része, a jogakadémia létesítésének dicsősége; állítsunk — mondá — a földi igazságnak is templomot; a kard mellé adjuk a magyar kezébe az igazság soha nem csorbuló fegyverét is, hogy legyen védője a jognak s tegyen bizonyosságot haladásáról. — Már 1796-ban megpendítette az eszmét, s a ref. egyház ki is mondotta határozatilag, hogy Széplaki Pál a jog és statistica tanárául hívassék meg; Széplaki 1800-ban foglalhatta el tanári székét.

A XIX. század hajnala a jogakadémia születésnapja; azóta növekszik, fejlődik, virul: még nem értük el születésének századik évfordulóját; 2 év választ el bennünket a nagy naptól; de megértük, hogy ma már nyolcszor annyi erővel munkálkodik, mint kezdetben; az egész országban a legnépesebb

akadémia, s egy messze vidék tanulni vágyó ifjait fogadja keblére, erős, biztos kézzel tartva a tudomány, a haladás és a civilisatio világító fáklyáját. — Domokost, a mestert dicséri nagy alkotása, s az elismerés és hála zengjen a magyar jogászvilág ajkáról ragyogó nevének.

Érintsük meg itt pár szóval azt is, — mert nem hallgathatjuk el, ha életét kidomborítani akarjuk, — hogy ő adott képviselőt a tudományok egy harmadik ágának, a philosophiának is; s bár jog és bölcsészet mondhatni kartársak gyanánt tűnnek föl Debrecenben, ez utóbbi maradt ott, ahol kezdetben volt, egy cathedrával az élén; az eszme, mely Domokos lelkében megfogamzott, még ma is csak eszme; — de övé az érdem, hogy szárnyakat adott a főiskolának, melyek felemelhetik majdan az egyetem színvonalára, a protestantismus törekvéseinek tetőpontjára. — —

— — De nemsoká gyönyörködhetett utolsó, nagy tettének. — 1803-ban zárta le szemeit a halál fagyos keze; kialudt az élet, a nemes lélek, mely csüggedetlenül, lankadatlanul fáradozott egy hosszú életen keresztül. — A megdöbbenés leverő érzésével vette a gyászhiat városa, mely elhagyottnak, árvának érezte magát, megfosztva attól a férfitól, ki össze volt forrva szülővárosával. — — Egy zokogó város kísérté utolsó útjára, mert mindenki érezte a

kitergetett farkas bőrök egész regét tudnának elmesélni bátorságáról. Ismerte az erdőt Meziádtól Stina-de-Váléig, sokszor járta meg mint kirándulók vezetője, sokszor legeltette a csordát 6 — 7 mértföldnyire is Meziádiától, de lettlégyen bárminő vihar, bármily sötét éjszaka, csodálatos ösztöne, nagy helyismerete mindig kivezette a legnagyobb rengetegből is. Megjegyzett egy fát, egy sziklát, egy cserjét s ez mindig elvezette oda, a hova épp menni akart. Csak nevette azokat a szegény ördögöket, kik legeltetés közben a szokott helyről eltávozva, eltévedtek, s étlen, szomjan ödöngve kerestek utat néha egész napon át, s míg azok fáradtan, viharverten, kőhezve vergődtek be a faluba, ő nyugodtan, mosolyogva heverészett subáján, elégedetten szívta kurta száru cserép pipáját. Irigyelte is eszt, bátorságát Meziádon minden pásztorlegény, minden gazda fiú; szerették volna elvenni tőle legalább felét jó tulajdonainak, de nem lehetett. Ha az isten Tógyernak mindent megadott, Tógyer nem volt bolond kölcsön adni belőle semmit sem.

És a mellett Tógyert boldognak mondták. Anuca, ki az egész vidéken híres szép lány volt, kit még a városi fiatal urak is megnézegettek a csütörtöki heti vásárokon, Tógyert szerette, és az egész falu legényének nagy bánatára csak Tógyeré akart lenni. Hiába kérte telkes gazda fia, hiába tilinkózott kertje alatt busabbnál-busabb nótákat a gazdag Juon, Anuca rá sem hallgatott, csak az a kürt hang rezgettette meg szíve hurjait, csak arra a kürt hangra indult meg sebes léptekkel, mely a meziádi barlang szádája felől hangzott s melynek édesbus hangját kiismerte száz meg száz havasi kürt közül is.

A barlang előtti pázsitos tér volt Tógyer és Anuca találkozó helye. Vasárnap délutánonkint, mikor a pópa elvégezte miséjét, s a kántor egyhangu éneke a végső visszhangot verte vissza a kis falusi templom falairól, ünneplő ruhában, tizsoros felfűzött ezüst pénzzel a nyakába ide sietett, látni, beszélni újra Tógyerrel. Az a vágató hegyi patak, azok az illatos erdei ibolyák, a csendesén bólint-

nagy veszteséget; bánatos szívvel mondtak neki Isten hozzádot mindannyian, kik atyjokat, testvéroket siratták az elhunytban.

Találón festi a közhangulatot a Budai Ézsaiás által készített sirfelirat, melynek kezdő sorai magyarául így hangzanak: „Itt nyugszik Domokos Lajos, kit Magyarország javára Debrecen szült; mint ifjut hazájában, Németországban s Hollandiában a tudomány képzett; s aztán számtalan érdemei egyaránt hódolói mellett az egész hazában tiszteletre méltóvá tevék. — Soknak siralmára hunyt el, de senkinek nagyobb siralmára, mint Debrecennek.“

* * *

„Nagy idők, nagy emberek“! — Domokos egy igazi nagy tehetség gyanánt jelenik meg előttünk, ki bevilágítja korát s ragyogó nevének fénysugarait veti a késő utókorra is. — Országos hírű fia hazájának, feledhetetlen főbirája Debrecennek, egyénisége, élete korszakalkotó nemcsak városának, de egyházának s collegiumunknak történetében is. — Igaz hazafi, ki át volt hatva hazája s nemzete iránti határtalan szeretetétől, kinek lelkében a hazafias érzelmek nemes lángja lobogott. — Fáradhatatlan, száztevékenységű, mint a mesebeli hekatoneir; figyelme kiterjed a legapróbb részletekre; ott van mindenütt, hol a közérdek forog szóban.

Nagy észtehetséggel megáldott, óriás képzettségű s műveltségű. Ez képesíti arra, hogy irányzó szelleme, vezéricsillaga legyen korának nemzedékeken keresztül; ez képesíti arra is, hogy éles szemmel belásson nemzetének lelkébe, jövőjébe; vezesse azt ideálja megvalósítására, s helyezze a független, hatalmas, haladásra képes nagy nemzetek sorába. — Merész ujitó, ki nem retten vissza a küzdelmekről, hanem szerencsés kézzel viszi keresztül terveit. — Mert hiszen egész élete folytonos munka, küzdelem volt a jóért, nemesért, hogy dicsőségről dicsőségre vezérelje nemzetét, városát, egyházat és iskolát. — Vannak, kik elbuknak a küzdelemben; vannak, kik diadalra jutnak, s ezek kétszeres örömmel kiáltják: nemcsak akartam, de tettem is.

Ilyen volt Domokos Lajos, a nemzeti nyelv apostola, a tudományok haladásának kimagasló bajnoka.

Emellett egyházához ragaszkodó, valódi vallásos lélek volt. — Puritán, Kálvinista jellem, ki vaskézzel viszi keresztül, mit kigondolt; inkább török, de nem hajlik. — S ha talán a vaskövetkezetesség néha a szigor tulzásaig vezette, ha talán ellenfeleit — köztük a nagy Sinaít — az ártatlanná tételig sujtotta, hogy szándékát megvalósítsa: tekintsünk el az emberi gyöngeségtől. — Fenkölt szelleme előtt hallgasson el minden kicsinyes gáncs.

gató tölgyfák sokat tudnának regélni arról az erős, mély szerelemről, melyet a kis Anuca érzett a rettenthetetlen Tógyer iránt. Ilyenkor leültek a barlang szádaja elé, Tógyer elővette furulyáját, elmélázva, a nagy kéklő hegyekbe bámulva, fujta azokat az ábrándos, panaszos hangú oláh dalokat. Anuca önfeledten, gyönyörködve hallgatta, szeme ott függött Tógyeren, boldog, elégyült és nyugodt volt. Aztán összekereste a pázsit legszebb virágait, az illatos ibolyát, a fehér szamóca virágot, a hegyi patak körül nyíló nefelejtseket, koszoruba fonta, s az illatos virágkoszorút Tógyer homlokára körítette. Mit bánta ő azt, ha Tógyer nem is mutat oly mély, oly erős szerelmet, mint a milyent ő érez és mutat Tógyer iránt, az a tudat, hogy ő a szép Anuca, a híres meziádi Anuca, kinek legszebb szeme, legszebb arca, legszebb ünneplő ruhája, legtöbb felűzött ezüst pénze van a faluban, nyugodtá tette, s nem féltette Tógyert senkitől. Azok a vasárnap délutánok voltak legboldogabb mulatságai. Elfeledve a falut, apját, anyját, Tógyerjének élt, őt csodálta

meg nem szünő bámulattal. Boldogságát nem zavarta semmi, a természet csendje is annak kedvezett, csak az a moraj, melyet a szél okoz néha-néha a barlang belsejében, remegtette meg s ébresztette fel a szerelem költészetéből a valóra. Ilyenkor fázósan, félénken karolta át Tógyer vállait, idegesen hajtotta fejét Tógyer keblére s halk hangon susogta: „a barlangi ördög haragszik, a barlangi rém rossz kedvű.“ Tógyer pedig, ki mint minden oláh, bátorsága dacára is babonás volt, helybenhagyólag bólintotta: „igen, a barlangi rém, a Dráku*) haragszik!“

— Haragszik, haragszik, ismételte borzongva Anuca. — De vajon miért haragszik?

— Nem tudom! Sokszor hallom hangját! Viharos éjszakákon ordít, bömböl, vad szeleket küld ki a barlangból, ez behatol még a subámon keresztül is, csíp és dermeszt, úgy hogy ha nem volnék az erős Tógyer, félve menekülnék be a faluba.

— Bizonyosan a gonosz emberekre, a rossz

*) Dráku = ördög.

— Ott tündöklék előttünk fényben, dicsőségben, követendő példaképül.

Sokat köszönhet neki szülővárosa, de legtöbbet ez alma mater; gondoljunk reá méltó kegyelettel; szívünkben emeljünk oltárt emlékének, gyujtsuk meg rajta a hála tüztét, gondoskodjunk, hogy az soha ki ne aladjék.

Vannak talán sokan városunkban, kik nem ismerték eddig e nagy nevet; legyen ami szerény ünnepélyünk egyik jelentéktelen tényezője dicsősége hirdetésének.

Találóan zengheti róla a lantos költő:

„A derék nem fél az idők mohától,
A koporsóból kitör és eget kér.”

Állítsunk a Dobozi temetőben porladó hamvai fölé méltó emléket; s jelezzük márvány emlékkal szülőházát.

Addig is szent meggyőződésünk és erős reményünk, hogy nagy neve a feledés kódébe nem fog merülni soha.

Beszéd Kossuth halálának évfordulóján.

A főiskolai emlékünnepeyen 1898. március 21-én tartotta:
Kun Béla 2. jh.

Gyászolunk és hozsánnát kiáltunk. Lelkünk elzarándokol az ország szívébe, a kerepesi csendes

temetőbe s a hálás emlékezet fehér galamb szárnyán üzenetet visz a nyugovó óriás hamvadó porának, melynek szavai egy gyászoló nemzet könyeit, keservét nehéz búbanatát zokogják az elmulásnak síri helyén, de reményünk is kigyúl, mint lángoló szövétnek az éjjeli sötétben, szívünknek síró húrjait megrezdíti valami szent erő, mennyei ihletés, mely a győzelem hozsánná hangjait vegyíti a gyászoló énekbe, a koporsó, a hant fölött, mely egy hányattott nép szabadság-apostolát takarja az édes honi föld anyai keblére, a kiküzdött jövőnek glória fényét ragyogtatja föl, a halálban hirdeti a halhatatlanságot, a bukásban a győzedelmet, a sírban a föltámadást, Kossuth Lajosnak örök időkre való megdicsőülését a félszázados évforduló multjára esküt tevő magyar nép nevében!

Ha Kossuth csak nagy szellem lett volna, ki lángeszének tárházából mint sugárkévét szórta az éltető világosságot, ha csak hazafi, ki mindent, de mindent áldozatul vitt a haza oltárára, lelkesedést, munkát, boldogságot, életet és jövőt, ha csak óriás, ki messze tulszárnyalta korának törpe gyermekeit: talán a jövő századok felednék nagy nevét, jönne más nagy szellem; önzetlen hazafi, hatalmas óriás, kik elfoglalnák napsugárral irt nevének helyét a történelem lapjain, de mivel ő nemcsak lángesz, nagy hazafi, óriás volt, hanem ezeknek legmagasabb

szeretőkre haragszik. Sokszor hallottam már, hogy a csalfa legényeket a Dráku megbünteti, beviszi a barlangba s megöli. Marinka néni is, a ki kártyából tud jövőndöt mondani, épp tegnap mondta, hogy ne féljek, mert ha megcsal a szeretöm, megbünteti, megöli a Draku.

— Ne félj te attól Anuca, hogy én megcsalalak. Szeretlek hiven, igazán! Aztán meg kiért is csalnálak meg. Nincs a környékben ilyen lány, mint te, nincs ilyen fekete haja, fekete szeme, karsú termete senkinek de senkinek, nem bolondíthat engem el más, hiszen én csak téged szeretlek, a tied vagyok.

— Ne is csalj meg Tógyer, — rebegte Anuca, — mert én tudom, hogy ha engem elhagysz, eljön a barlangi rém, megfog, levisz a mély, sötét barlang fenekére, ott megkinoz, megöl, megbüntet.

Megigazitja Tógyer homlokán a koszorút, lassanként belemerül az előbbi ábrándvilágba, hallgatja a furulya síró, panaszos hangját, fejét kezére támasztva néz a messze kéklő bércoromra, ábrán-

dozva boldogságról, szerelemről, egy kis házikóról, a hol a kis szobában egy Anuca nevű fiatal asszony bölesöt ringat, egy Tógyer nevű szép barna ember pedig fenyőfából játékkocsit farag nagy buzgalommal.

A vasárnap délutáni idilleket azonban nem sokára megzavarta valami.

A barlang előtt elterülő őserdő fejszecsapásoktól kezdett visszhangozni, gerendát faragtak az ácsok, meszet oltottak a kőművesek, egy hét alatt ott büszkélkedett egy csinos fából készült vendéglő, hol a nagyszámú városi kirándulók jó sört bort és ételeket kaptak. Tógyer dühös volt, hogy az erdő és barlang csöndjét idegen hangok zavarják, dühös volt, hogy félbe kellett szakítani a vasárnapi találkákat s hogy nem fuvhatja havasi kürtjét olyan szabadon, zavartalanul. — Elbolyongott most már két-három napi járásra Meziádtól, hogy ne lássa azt az átkos épületet, mely elrontotta jókedvét s ne lássa azt a cifra kisasszonyt, ki folyton nevetve, kacagva hordozza a vá-

eszménye, a honfrierények legszentebb ideálja, emléke a jövő egésze is, mint sugárzó fény ragyog, őt sem elhagyni, sem elérni, csak távolról megközelíteni lehet s ezt is csak a legönzetlenebb honszerelem égi arany hidján.

Nemcsak harcos volt, de vezér, ki elvakult századok ledöntött intézményeinek romjain szavának varázshatalmával támasztott új világot s maga köré gyűjtve boldogságot szomjazó népe millióit, felépítette az egyenlőség, testvériség, szabadság szent nevében az új Magyarország márvány épületét, s ama titáni erővel végig küzdött harcban, a függetlenségi fönséges tusában mint szeplőtlen gyémántot menté meg a magyar becsületét.

1848. és Kossuth Lajos! Egymástól el nem választható magasztos két név! Forrongó kort, tusázó elvek, alakuló eszmék korát jelzi az egyik, iránytadó apostolt, zászlót vivő vezért, teremtményeket jelent a másik név, gyönyörű égboltozat az egyik magyar hazánk fölött, a másik rajta a napvilág, a koronázó fénypont, az egyik alkotás, a másik az alkotó, ki lángbetűkkel írja ki a jelszót: erre tarts magyar! egyik a dicsőség világa, a másik ellenállhatatlan hatalom megtestesülése, ki ama dicsőség babérkoszorúit az egész ámuló világ előtt tűzi véres verejtéket hullató népe homlokára, egyek ők mindenben, egybe foly alkotásaiknak fénye, em-

lők egy forrásból szívja a halhatatlanság nektár vizét, közös a diadaluk, közös a boldogságuk és közös bukásuk gyásza is, mely mint fekete lepel árnyékolta be a magyar szabadságharc tűnő hajnalát, a mely egyuttal a hontalanság gyászmezt borította a vezérek vezérére is.

S bár lássátok Kossuthot győzelmében, bukásában, végtelen nagy ő mindenütt!

Lássátok, nézzétek, mint a 48 előtti idők vezércikkiróját, ki megértve a sasszárnyakon közelgő nagy idők jelző villámlását, előre látván a vihart, melyet a rabláncokkal sanyargatott, üres ígéretekkel áztatott s óriássá nőtt nép az egész világon végig fog zúgatni, mint a zsarnokság végítéletét, ki érezve a népszabadság szellőjének első legyintését s tudván, hogy a senyvedő magyar nép lelkében mily csodás tűz hamvadoz, szívében mily őserő alél, erében mily pezsegni tudó vér tespedez: figyelmezteté nemzetét a maga valódi nagyságára s mint a megváltás korszakát előző apostol, öntudatossá, lelkessé, mindenre készsé avatá a magyart, mire eljövendett az idők teljessége!

S lássátok őt a szabadságharc első phasisában! A hódoló hévnek teljes melegével, a szónoklás minden bűbájával, mélységével, tűzével, szívre, agyra, idegekre ható csoda erejével lázba hozza a képviselőházat, oly erős színekkel festi a nemzet

rosi uraknak a sört és egyéb italokat. Mikor aztán szombat esténként hazaterelte a csordát a falu alá, kiült a barlang elé s egész éjszaka bámulta azt a nagy faalkotmányt, melyet szeretett volna egy csapással megsemmisíteni, összerontani. Anuca se jött már hozzá s ha beszélni akart vele, be kellett mennie a faluba, a hol pedig nem lehetett ábrándozni, nótázni, mint künn a zöld erdőben. Tele volt a szíve keserűséggel, úgy érezte, mintha elvesztette volna szabadságát, melyet eddig az erdő fája, dalos madarai őriztek. Bosszusan fenyegette a faépületet, terveket koholt, hogy semmisíthetné meg, hogy nyerhetné vissza a szép vasárnap délutánokat. Kétszer, háromszor is körüljárta a faházat, el akarta pusztítani, hogy ne lássa többé sem azt, sem a kacagó kisasszonyt.

A leány is megfigyelte a ház körül bolyongó legényt, észrevette azt a fenyegető tekintetet, melylyel Tógyer őt, meg a házat, végig-végig méri, egyszer aztán megszólította.

— Mit keresel itt, miért nézel oly fenyegető

szemekkel reám? Jöjj be inkább a tornáczra. igyál egy kis jó fenyővizet, majd jobb kedved lesz tőle.

Tógyer zavartan sütötte le szemét, kezében gépiesen forgatta hirtelen lekapott kalapját, nem tudott szólni, csak halkán dörögött valami érthetetlen szavakat.

— Ne félj hát! Azért, mert nem jársz úgy, mint a városi urak, divatos ruhában, csinos fiu vagy te. Ha összeszeded magadat, eltünteted homlokodról a haragot mutató ráncokat, akármelyik uri kisasszonynak megakad rajtad a szeme.

Lelépett a tornáczról, megfogta Tógyer erős, napbarnított kezét, felvonszolta az ivóba.

Tógyer ellenállás nélkül követte. Megbabonázta az a csodálatos teremtes, a ki selyem ruhába jár, s mégis szóba áll vele, italt ad neki, jókedvűen, barátságosan beszél hozzá. Öntudata elhagyta, kábultan ült le az ivó egyik székére, egymásután itta a fenyővizet, melyet kis poharakban hozott neki a lány. Ott ültek egymással szemben. A lány beszélt neki össze-vissza. Dicsérte szépségét, alakját. El-

előtt álló jövőt, ha habozik, vagy ha rögtön cselekszik, a honszerelemnek annyi nagyszerű jele csilámlik föl szózatában, annyira megindít, fellelkesít, lángra gyújt, mámor lázba sodor habozót, kételkedőt, aggódót egyaránt, hogy a „megadjuk“ fönséges jelenete születik meg beszédének élő viszhangjaképpen, száz és száz ajakról verődven össze a szent határozat lelkes riadása.

S ő testben remegve, lélekben meggyógyulva, a jövőt a nép követének kezébe látván biztosan letéve, legmerészebb álmainak teljesülésekor, hatalmának tetőpontján, meghódol a nép választottainak mindent kivívó akarateréje előtt s mint erőtlenség gyermek az életadó édes anyával, mint egyszerű közharcos a talpra állt honfiak százezrei hőshadával szemben, áhitattal „leborul a nemzet nagysága előtt!“

S lássátok őt a szabadságharc teljes kitörésekor! Lássátok, csodáljátok, a mikor mint a magyarok Istenének küldötte a szabadság zászlója alá gyűjti népe millióit, lássátok diadalutját, szavainak győzelmét a magyar nép szívében, de a mely diadalut s a mely győzelem a dicsőség tetőpontjára vezeté a magyart, lássátok, hogy a jobbágyi százados nyugtől csak most szabadult nép fia mint feledett mindent, szülőt, testvért, hitvest, családi-tűzhelyet, nyugodt, békés életet, csak azt nem, hogy a hazafiui

kötelesség az első, lássátok, mint született, vérével és életét vivén a harci tűzbe, a negyvennyolcadiki nagy idők legendás, heroszi alakja, a honvéd: sádljátok a toborzót, a teremőt, kit milliók követtek, vallottak atyjuknak, kinek szent nevével szállottak a harcba s vitték diadalról-diadalra a hármas lobogót!

S lássátok őt a harc után, nem a béke ölén, mert nyugtot ő nem talált soha, hanem a számkivetés Golgotháján... Végzete volt. Győzelem és bukás... Honszerelem és hontalanság... Halhatatlanság és mátyr koszorú...

Ama fölséges hatású szónoklatoknak, melyekkel itthon felrázta s önvédelmi harcra tüzelte a nemzetet, utolsó hattyuénekét a külföldön zengte el, s a zord anglusokat s távol Amerikát a maroknyi magyar nép barátjává, bámulójává, tisztelőjévé tette, annyira tudott a szívekhez szólani idegen nyelven is.

Aztán tudjátok, hová ment... Tudjátok, miként lett számkivetett, hazátlan, bujdosó... Tudjátok, hogy Itália mosolygó kék ege nem vidítá föl bubánatos lelkét. Tudjátok, hogy visszavágyott az édes anyához s tudjátok, hogy nem jöhetett. Remélt és csalódott. Álmait, melyeknek első felvonását a negyvennyolcadiki nemzeti fölkelés és kivívott dicsőség a valóság biborával aranyozta be,

mondta, hogy sokszor hallgatja furulyázását, s már tudja is azokat a dalokat mind. Ha havasi kürtjét megfujja, ő azt mindig meghallja, esténként ép azért nem alszik el, mert tudja, hogy Tógyer dalait hallgathatja. Tógyer is lassan-lassan kezdett öntudatra ébredni. Különösnek találta ugyan, hogy egy uri kisasszony így beszéljen vele, így dicsérje őt, úgy hogy már nagyobbnak kezdte magát tartani egy tehénpásztornál, s meg merte kérdezni, hogy hívják a szép leányt.

— Mariska vagyok, Mariskának hívnak. Ígyál még egy kis fenyővizet.

— Nem iszom én, mert nincs annyi pénzem, hogy megtudjam fizetni. Csak két hét múlva, a nagy vásárkor adja ki a gazda a pénzemet, addig nem is tudok fizetni semmit.

— Sok pénzed lesz akkor?

— Sok bizony. Félesztendei béremet, hatvan forintot kell akkor gazdámknak kiadni. Veszek akkor

egy új darócot,* új kalapot, Anucának meg selyem rokolyát, meg szép fülönfüggőt.

— Hát neked Anucád is van, Tógyer?

— Van bizony, a legszebb leány egész Meziádon, majdnem olyan szép, mint te, csak hogy neki nincs olyan rózsaszínű arca, göndör fürtű haja, nem tud olyan szépen nézni az emberre, meg nem is olyan okos, mint te.

A nagy városi kávéházak légköréből ide szakadt leánynak tetszett az egyszerű oláh hizelgése, tetszett a hatás, melyet mesterkelt bájaival idézett elő, az új meg új kalandra vágyó természete ösztönözte, hogy az erdő unalmasságát üzze el, kezdjen valamit Tógyerrel.

— Hátha én azt mondanám neked, — szölt erősen Tógyerhez hajolva — hogy ne vegyél selyem rokolyát, arany fülönfüggőt Anucának, hanem e helyett nekem, mit szólnál hozzá?

(Folyt. köv.)

* Daróc a bihari oláh parasztnál a szűrt helyettesíti.

rombadönté a járomba viasszasülyedt ötvenes éveknek komor vashatalma... Reá nehezedett a sujtoló kereszt s csaknem ötven esztendeig viselte irtóztos terhét. Múló idővel egy-egy ősz hajszál fehérkedett hajfürtei között, de örökifju lelke a munkát kereste s dolgozott — a megélhetésért. Ime, a becsületes munka eszményképe!

S az édes anya hívó szava is megszólalt kéreően, könyörögve, esdően; mint panaszos sirám őszi szellő szárnyán: Gyere haza Kossuth Lajos!... A turini őszülő remete édes anyja boni földje felé fordítá áldásra tárt kezét, üzenetet küldött vissza szerető szavakban s mi áhitattal, mint legszebb imádságot hallgatánk, — de maga nem jött, hiába vártuk, epedtünk utána, pedig mi nélküle s ő hazája nélkül árvák..... árvák vagyunk. Hogy melyik volt árvább, ő-e vagy hazája, az édes anya vagy a gyermek, óh ki tudná azt megmondani? Közös boldogtalanság volt mindkettőnk sorsa.

Életében nem lehetett a miénk... Új tavaszra várt, míg hanyatló éveit egészen behavazta a tél. A jellemstilárdság füzte a gyémántot érényének gyöngysorozatába... Idegenben hunyta be a szemét s mi csak koporsójára hullathatunk könnyünk záporát. Csak hantja fölött busonghat a hazai szomorúfűz súsógó lombátora, csak sirjához küldhetünk már üzenetet...

De nagy lelke élhet bennünk, közöttünk, mint vezető védszellem, ki most is utat jelöl: erre tarts magyar!

Ama csodás idő, melynek ő teremő apostola volt, félszázados sirjából ifjultan áll élénk s új eskütevésre serkenti a magyart. Kelnek a nagy idők s velők a nagy emberek. S a babérkoszoruból, melylyel a hazafiui kegyelet negyvennyolc emléket megtiszteli, a szebb levél a nagyok közt a legnagyobbiké!

Korszakokat egy öntudatos és őseihez méltó nép emlékezetéből sem lehet kitörölni. Negyvennyolc kora oly világító tűzoszlop, melynek sugarai, míg magyar él, fénynyel hintik be a jövő századokat, negyvennyolc egy isteni színjáték, melynek tragikumában is örök győzelem van a feledtető idővel szemben!...

S míg negyvennyolc emléke él, Kossuth emléke is örök!

Szállj el sirjáról bánatos csalogány, őszi elmu-

lásnak siró danája nem ő hozzá való, röpjölj sirja fölé tavasz pacsirtája s zengedezd a halhatatlanságnak himnuszát.

Míg szívünk dobogni tud, e szívdobbanásban, míg lelkünk lelkesül, e lelkesülésben, míg nemzeti ideálunk van, mint első ideál, él, örökre él Kossuth Lajos!!

Eltérő vonások.

Van-e az embereknek bizonyos tulajdonuk, a mit örökség gyanánt szereznek s mely bizonyos földterületen közös törvények alatt azonos életmód és szokás mellett a népek felfogásának s gondolkodásának oly jelleget kölcsönöz, hogy ez által mintegy válaszfal emelkedik fel közöttük.

Ezen megkülönböztethetés alapja tulajdonkép a temperamentumban rejlik.

Ebből igyekeznek megfejteni az eltérő sajátosságokat, a minek vizsgálása, mentől tovább megyünk, annál nehezebb lesz, mert a népek, a mint az egyes erők alól kibontakoznak s közös erők hatása alá jutnak, mind inkább veszítenek eredetiségükből, a mi tulajdonkép válaszfalként állott az egyes nemzetek között — és kezdenek egymáshoz hasonlókká válni.

Azonban míg a cosmopolitismus szélesebb körben nem fog hódítani, a mi már napjainkban elég vehemens léptekkel halad előre, addig mindig megtaláljuk az élesen megkülönböztethető mérsékletet s különösen jellemzőn az angol, francia és német népnél.

De nem úgy értelmezve, mint a hogy első megfigyelésre gondolnók.

Midőn az angolokról hallunk, mindjárt eszünkbe jut a flegma.

Óh hisz az angol valóságos hidegvérű.

S ki vélné, hogy a flegma valóságos alapja a félénkség?

Maga a félénkség és tartózkodottság, ha megfontoltság és számítás kíséri, úgy tűnik fel, mintha közönyösök lennének.

Közbe játszik az ész és a félénkséget hidegséggel takarja.

A boszut állni nem merő szándékból számításhoz folyamodik az angol s tetteti magát, mintha nem lenne ingerelhető.

Külföldön külön szokásaiért kinevettetnék, a mi ismét sok kellemetlenségbe bonyolítaná, a mit csak fegyverrel tudna elintézni.

S íme az ész mindenből kiszabadítja. Tetteti a flegmatikusságot s ez nagy előnyére van.

Tehát flegmatikusságának alapja csak látszólag a hidegvérűség, a számba nem vevés és nem ingerelhetőség, voltaképp a félénk természet az észszel karöltve adja meg az angolnak azt a szerencsés egyéni sajátosságát, a mit első pillanatra semmiképp se hinnénk mesterkéltnek.

Az egyedi vétkek, a kevélység, kincsszomj, conservatismus, vallási szigor, megkülönböztetés mániája, a propaganda szelleme, az összesnél, egy nemzetnél valóságos haszon.

Ezt tapasztaljuk Angolországban. Csodaművet hoz létre, ipar és közgazdagság előmozdítódik, intézmények állandósíttatnak s végül a legutóbbi a brit kereskedését, kiterjedését okozza az egész világon.

Ezen kívül munkás vállalkozó szelleme a világ urává emeli. Anglia a régi Róma, Franciaország Athené. Egyik komoly, másik ragyogós.*

A szép nem is igen szép. Ugy tűnek elő az angol nők, mint valami ideálok, valami bájképek.

Szelidek, jámborok, mint valami madonnák.

Jorick Máriája Angolországban található fel. (Kazinczy IV. kötet).

A francia nő élénk, pattogó, eszes s örök fiatal.

A francia jelszava: liberté, égalité, gloire, az angol Comfort, Wealth, a kényelem, jólét.

A francia igazságát szavak között is, az angol tények között keresi.

Ha a francia iránt idegen érdeklődik, hiúságából kifolyólag örül, ellenben az angol hideg marad.

A német résztvevő más örömeiben, bánatában s minden nemzet előhaladásában az emberiség előhaladását érzi, tehát leginkább meg van az út nála a kosmopolitismus felé.

A német az egyszerűt bonyodalmassá teszi, a francia a legnehezebbet egy odavetéssel megvilágítja, míg az angolt feltétlen meg kell érteni annak, ki csak gondolkozni tud.

A francia csapodár, a német mélyen megfontolt.

Még a költészetben is eltérnek egymástól.

* Szemere B. tanulmánya.

A francia a románcot zengi, a német symfoniákat, az angol hymnusokat és egyházi énekeket miveli.

Német szokás, hogy utcára nem igen van bolt ajtó, míg Franciaországban fényes kirakatok tekintenek ki az utcákra.

Az angol föld alatt is lakik, a francia magasan épít s még a padlóra is felköltözik.

Mélység és magasság közöttük a különbség.

A francia szellemes, a német érzékeny, az angol eszmedús.

Az angol a multhoz fűződik, a francia a jelenhez, a német a jövődökhöz.

Ezeken kívül külsőségekben is eltérnek egymástól az egyes nemzetek, nem csak belső tulajdonságukkal.

S valamely nemzet antropológiája bélyegét az emberi test bizonyos mértéke is magasztalja.

Mentől gazdagabb valamely ország, minél jobbak a lakások, ruházat, az eledelek, annál magasabbak az emberek.

Dr. Scheibernek 1876-ban tartott ez irányú vizsgálatai alapján átlag legkisebbek a magyarok s legnagyobbak a germánok.

Valószínű, hogy a hasonló életmódú és kölcsönösen érintkező államokban, a hol egyformán fog táplálkozás és egyéb existentialis s kulturális célokra gond fordítódni, eme különbség idővel megsemmisül, azonban a temperamentumokból kifejlődő s eltérő vonásokat sem idő, sem érintkezés sem a résztvevő Némerországból kiinduló cosmopolitismus — ha egy kissé el is halványítja — de meg nem szüntetheti. —

De ki is képzelné a zsidót, mely nép évezredek óta fenntartá jellemző vonását, speculatio nélkül, a franciát divatüzés nélkül stb.

Alakul, módosul ugyan, sőt egyesek véleménye, hogy az a műveltség előhaladásával még inkább kiélesedik, hitelt érdemlő.

Igy küzd az angol a maga szabadságáért, a francia hírnév és dicsőséért s a német a boldogságért.

A magyar nép pedig eleget küzdött s oly sok a fekete pont, hol annyian vérzettek a honért..... Sanquinico cholerikus. Sirva vigad.

S most is küzd és ha ünnepel, ha felujítja hálas kegyelettel az ősök emlékét, a mint egy nép sem, azért teszi, mert szíve sugja, lelke tudja, hogy példát — erőt kell merítenie a jövő speculans század küzdelmeire.

Kiss Árpád.

Irodalom.

Szerelem. Papp János nagyvárad-i jogász, kedves munkatársunk, kitől már lapunk hasábjain is nem egy csinos, hangulatos szép költeményt olvashatott olvasó közönségünk, most rendezti sajtó alá ily címen verseinek javát. Mint ő maga is írja, ezekben a versekben megkereste a szerelmet, a szerető szív örömét, buját, egyszerű, de igaz hangon, — ezért is a gyűjtő cím: a *Szerelem*. A könyv május hó utolsó napjaiban fog kikerülni Dobay János gyulai nyomdájából. Előfizetési ára 1 frt, bérmentes küldéssel 1 frt 10 kr lesz, mely előfizetési pénzek szerző címére (Nagyvárad, Szaniszló-utca) küldendők. A verskötetet — a következő kis mottóval — ajánljuk a közönség figyelmébe:

Az erdön.

Künn az erdőben, pici bokorban
Egy fülemile énekelt
Csapongó kedvvel a boldogságról,
Valami vidám éneket.

Nem mesze tőle hervadó lombon
Egy bús gerlice sirdogált,
Bánatos szívvel párját siratta,
Mely hűtelen lett — messze szállt...

Az egyik madár fájdalmasan sirt
A másik vigan nevetett...
Pedig az öröm és a bú oka
Egy volt: mindkettő szeretett...

Nuszbek Sándor nagyvárad-i joghallgató, ki egy verskötetére nem rég hirdetett előfizetést, szép dicsőséget aratott. A szegedi Dugonics társaság 200 koronával jutalmazta „Hófehérke” című költői elbeszélését s egyszersmind meghívta ünnepélyes közgyűlésére, hogy pályanyertes művét felolvassa. Gratulálunk!

Dr. Kérészy Zoltán, akadémiánk jogtanára, kiadta nagybecsű értekezését, melyet a februári Domokos ünnepélyen felolvasott. A munka önmagát dicséri, itt csak azt a nemes tettet említjük meg, hogy a mű tiszta jövedelme a Jogász Önképzőkört illeti.

Andorka Lajos, fiatal poéta, verskötetet adott ki, nagyobrszt dalokat. A kötetet ismertetni fogjuk.

Vegyes közlemények.

Diemár Emil. Szomorú hír érkezett hozzánk Erdély bércei közül. *Diemár Emil*, lapunk munkatársa, nagy tehetségű, szép jövőjű kolozsvári II-od éves joghallgató önkézzével vetett véget ifjú életének. Szülei s számtalan barátja, s köztük mi is megrendülve gyászoljuk a tragikus véget ért ifjút s s fájó szívvel sóhajtuk: *Legyen neki édes álma, csendes nyugovása az anyaföld keblében!*

A főiskolai hittanszaki önképzőkör vasárnap d. e. 10 órakor tartotta meg évi vitaülését nagy érdeklődés mellett. A vitakérdés az volt, vajjon a lelkészek segélyezése összeegyeztethető-e magyar ref. egyházunk autonómiájával? Az igenleges oldal vitatója Virágos Sándor igyekezett kimutatni, hogy a magyarságnak egyik legfőbb terjesztője s így az államnak is legnagyobb szolgálatot tett már régi idő óta s tesz mai nap is a prot. pap-ság. Az államnak tehát önmaga iránti kötelessége azt segélyezni, segélyezése nem szolgálat, a melyért hasonló szolgálatot vár, hanem jutalom s érte semmiféle viszonzást nem kívánhat. Ilyen értelemben mondja ő, hogy a papok segélyezése nem sérti autonómiánkat. A Wlassics javaslata azonban nem ilyen, azt tehát ő sem fogadhatja el. A társulat azonban tudván azt a történelem tanusaiból, hogy nekünk protestánsoknak mindig a legkevesebb jutalmat adott a kormány, bármennyit szolgáltunk is neki s ezen példákból biztosan tudván azt is, hogy a kormány jövőben is, ha ad valamit, ugyanannyit, vagy tán még többet, kér is, követel is tőlünk, a mint hogy ezt Wlassics javaslata be is igazolta, arra az álláspontra helyezkedett egyhangulag, hogy a mi kormányunknak segélyezése nem egyeztethető össze autonómiánkkal, mert ha ad is valamit, szabad önkormányzati jogunkat nagyon is megcsorbitja. A nemleges oldal vitatója különben Vass Jenő 4. th. volt, a ki nemes tüzzel és lelkes bátorsággal bírálta a kongrua javaslat minden pontját.

A debreceni joghallgatók önképzőköre f. hó 29-én tartotta meg évente szokásos vitaülését. Vitakérdés volt: „Vajjon a törvényhozás szervezetében a két kamarás vagy az egy kamarás rendszernek adandó-e elsőbbség?” A két kamarás rendszer mellett Balogh Béla 4. jh. érvelt a tudás minden fegyverét felhasználva, míg az egy kamarás rendszer mellett Konrád Ernő 4. jh. ment a tűzbe, magával vivén a taktika minden ügyességét, a gyakorlott mester ékesszólását. A teljes négy órán át tartó vitatkozás után — a melyet elejétől végig a nagyszámmal megjelent hallgatóság legnagyobb érdeklődése kísért — a kör, a bírálók egybehangzó véleménye alapján, a két vitatkozót — a nélkül, hogy egyik vagy a másik elvi álláspontját magáévá tette volna — vitatkozásukban felmutatott szorgalmuk és ügyességükért 10—10 korona jutalomban részesítette. A hallgatóság tüntető éljenzéssel fogadta a kör határozatát s annak a babéraihoz újra egy-egy levelet fűzve, a megelégedés érzetével távozott a vitaülés színhelyéről. Vajha minél szélesebb körben

keltene viszhangot példájuk, hogy az idegenkedést, melyet egyesek a kör iránt ez ideig tanúsítottak, minél hamarabb a meleg érdeklődés váltaná fel. In necessariis unitas esto!

Hajdumegyei kör. Varga Imre 2. jh. kezdeményezésére a fennálló körök mintájára „Hajdumegyei kör“ van alakulóban. Sok sikert kívánunk a tömörülő akadémiái polgártársaknak.

A biblia magasztos költészetének megismerésére vallásos ifjúsági egyesület készül megalakulni. Az eszmének már most is számos hive van, s így a nemes célú egyesület rövid idő alatt létesül. A kezdeményezők között első helyen állanak Czirják Gyula és Forrás Gyula joghallgatók.

Markovits Iván emlékünnepe. A főiskolai gyorsíró egyesület nagynevű rendszer megalkotójának, Markovits Ivánnak emlékére május hóban ünnepet rendez. Az ünnepély programja több pontból fog állani, a szakszámokon kívül lesz ének, szavlat, beszéd, s ekkor fog a kollégiumi zenekar is először szerepelni nyilvánosan. — A gyorsíró egyesület ismét kimutatja, hogy méltán nevezik életképes együletnek, mert minden alkalmat megragad, hogy nemes céljait előbbre vigye, s intencióit érvényre juttassa.

Zenekör. F. hó 29-én tartotta meg alakuló gyűlését a kollégiumi zenekar, melynek tagjai nagyrészt akadémiái hallgatók s tagjai még zenében jártas gimnaziumi tanulók is. — Ez egy egészen új kör a kollégium kebelében, a melyre már régóta szükség volt a kollégiumi híres kántus mellett s valamint az, bizton reméljük, hogy ez is szép sikereket fog elérni s nagyban fogja emelni ünnepélyeink fényét. Biztosítékot nyerünk a lelkes tagokban s különösen a kör virtuóz zeneművészeiben, Pásztor Gyulában. — A tisztikar következőleg alakult meg: Elnök Mohácsy János, a kör megalakítója, pénztárnok Jákó Gyula 2. jh., háznagy Pap Lajos 2. th., jegyző Vajda Károly 1. jh.

A budapesti március 15-iki ünnepről. Annak idejében közöltük, hogy a budapesti körmenet alkalmával a Széchenyi szobornál lapunk szerkesztője fog akadémiánk nevében beszélni. A budapesti bizottság azonban még március 9-én elhatározta, hogy úgy a Deák, mint a Széchenyi szobor előtt való ünneprészeket kihagyja, mert a többi négy pont (Egyetemi kör erkélye, Múzeum, Honvéd szobor, Petőfi szobor) teljesen be fogja tölteni a délutánt. A bizottságnak igaza is volt a mennyiben a program utolsó számát a Petőfi szobor előtt már csak késő este lehetett megtartani a rendkívül nagy lassúsággal mozgó néptömeg késése miatt. Azonban mindenesetre hiba volt, hogy mint a többi vidéki iskolákat, minke sem tudósítottak a program változásáról, csak a Budapestre való érkezés után, mikor már a nagy fali plakátok az utcákon véges-végig ki voltak függesztve, tudtuk meg, kinek-kinek mit is kell végeznie.

Az Egyetemi kör erkélyéről bezzelt először *Madarász József*, az agg képviselő és *Neuwirth Albert* (Kassa)

szavalt a Talpra magyart. Innen a Múzeum elé vonult a menet, élén a diszmagyaros szereplőkkel és rendezőkkel, a hol is *Holló Lajos* országgyűlési képviselő, az ifjúság részéről *Wolfner Pál* (Budapest) beszélt, *Ditrői Nándor* (Kolozsvár) a történelmi nevezetességű lépcsőszélről, honnan Petőfi is beszélt, szavalt a Talpra Magyart. A honvéd szobornál *Meszlényi Lajos és Lakatos Miklós* országgyűlési képviselők szónokoltak, az ifjúság részéről *Gramling Kornél* (Budapest) és *Kun Béla* (Debrecen) szólottak. A Petőfi szobornál az ifjúság részéről *Komlóssy Imre* (Budapest) volt az ünnepi szónok.

Március 15-én d. e. a diákkongresszus tagjai két csoportban a nemzeti Lovardában s a Petőfi Társaság által a Vigadóban rendezett ünnepen, estve együttesen ugyancsak a Vigadóban a nagy szabadság lakomán vettek részt.

Kossuth gyászünnepe. Az örömjaj, a boldogság után rövid pár napra magasztos gyászra való emlékezés szolgáltatta össze főiskolánk ifjúságát. A mindent kivívó diadalünnep, a születés, az új életre kelés fényes jubileuma után elsíratni mentünk a halottat, a sirjában is győzedelmes, halhatatlan vezért... Március 15 után március 20-ikát ültük meg, érezvén, hogy a multhoz fűződő hódolás és hála csak úgy teljes, ha a nemzeti örvendezés és nemzeti gyász egybefolyó, közös forrásából merítünk a jövőre nézve reménységet, bizodalmat, fényben és árnyban egyaránt öntudatos, honfui hitet. S eljöttek hozzánk a város vezérlő férfiai, egyházunk, főiskolánk buzgó előjárósága és szeretett tanári kara, szép számú hölgyközönség s teljes számmal jelent meg, mintegy keretet képezvén az ifjúság, hogy szerénységében is méltó legyen az ünnep Kossuth apánk áldott emlékéhez.

A főiskolai Énekkar, mely mindig együtt örvend az örvedezőkkel, együtt sir a sirókkal, a *Kossuth gyászadal* nyitotta meg az ünnepélyt, igaz hanggal férközvén ahoz a búbanatos érzéshez, mely a gyászolók szívét betöltötte. Utána *Boross Lajos* főjegyző tartott magvas megnyitó beszédet a társulatnak hivatalosan jelen nem levő elnöke helyett, s *Acsay Lajos*, közelebről theologus testvéreink neves poétája szavalt a Társulat által jutalmazott Kossuth ódáját keresetlen igaz érzéssel.* A *Hymnusznak és Szózatnak* teljes precizitással előadott énekszámai között *Kun Béla*, Lapunk szerkesztője tartotta meg, mai számunkban közölt, alkalmi beszédét s *Kovács Zsigmond* szavalt Ábrányi Emilnek *Kossuth Sirja* c. költeményét a legkisebb részletig hiven visszaadva, nemes hazafias tüzzel. Végül ismét az *Énekkar* szerepelt, szép hatással adván elő a *Kossuth indulót*. — Szerény volt a műsor, de a közönség bírálata szerint is, kiválóan sikerültek az egyes pontok, úgy hogy a mi hézag és hiány volt az összeállításban, teljesen pótolta az egyes szerepkörök dicséretes betöltése.

* Sajnáljuk, hogy a szép költeményt nem közölhetjük bár legjobb akarattal rajta voltunk, hogy a titkári szekrényből, ha hivatalosan is, kézhez kapjuk.